

Strategi för kommunikation om allemansrätten

Redovisning av regeringsuppdrag

Inledning

Naturvårdsverket fick i regleringsbrevet för 2016 följande uppdrag:

Information om allemansrätten

Naturvårdsverket ska ta fram en långsiktig strategi för kommunikation om allemansrätten i syfte att öka allmänhetens kunskap om vad man får och inte får göra med stöd av allemansrätten. I uppdraget ingår att lyfta fram de områden där särskilda insatser behövs, t.ex. information för nyanlända samt att inkludera en jämställdhetsanalys av strategin. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Miljö- och energidepartementet) senast den 31 maj 2016.

Allmänhetens kunskapsnivå om allemansrätten är hög, men för att den ska bestå finns ett behov av att kontinuerligt utveckla informationen så att den passar för nya målgrupper och kanaler samt nya typer av friluftsliv.

Riksdagen har tidigare beslutat om mål för friluftslivet. Ett av dessa rör allemansrätten och anger att alla ska ha god kunskap om allemansrätten. Detta mål avspeglas också i det interna mål för allemansrätten som styr Naturvårdsverkets arbete och verksamhetsplanering.

Naturvårdsverket är den myndighet som har det övergripande ansvaret att arbeta med och främja friluftsliv. Därför är vårt mål med att informera om allemansrätten även att uppmuntra till friluftsliv.

För att informationen om allemansrätten ska nå ut behöver många aktörer bidra; myndigheter, intresseorganisationer, skolan med flera. Naturvårdsverket bjöd därför in till ett samrådsmöte om regeringsuppdraget och ett 30-tal aktörer deltog. Som ett led i att utveckla vårt arbetsätt har vi även låtit utvärdera Håll Sverige Rents information om allemansrätten, eftersom de fått bidrag för detta från oss. Vi har även låtit göra en jämställdhetsanalys av befintligt informationsmaterial.

Strategin anger hur Naturvårdsverket kommer att arbeta under de tre till fem närmaste åren och kommer att utgöra ett underlag för verksamhetsplanering. Strategin kommer att ses över och vid behov justeras i januari varje år. I arbetet med uppdraget har följande personer deltagit: Per Nilsson, Maria Vidare, Cecilia Persson och Elin Forsberg (projektledare).

Strategier för kommunikationen

I detta avsnitt anges Naturvårdsverkets strategier för kommunikationsarbetet.

1. Vi tillhandahåller tydlig, målgruppsanpassad och uppskattad grundinformation som andra kan använda

Idag har vi väl utvecklad information om allemansrätten på vår webbplats och som gratis tryckt material (se Bilaga 1).

- Vi fortsätter att tillhandahålla aktuell information och uppmanar andra att sprida den. Alla är välkomna att länka till vår information eller infoga den i eget informationsmaterial kompletterat med det som behövs för aktuell målgrupp. Tack vare att andra använder vårt material om allemansrätten kan det få större spridning och effekt. Information om allemansrätten kommer då närmare målgrupperna och når fler.
- På vår webb saknas idag information som utgår från olika typer av landskap, t.ex. skogslandskap och jordbrukslandskap. Informationen utgår istället från aktiviteter. Vi tar därför fram en ny serie med webbtexter. Sektorsmyndigheter och företrädare för olika näringar kan ha särskilt intresse av denna information, men webbsidorna kan bidra till ny kunskap hos alla våra prioriterade målgrupper.

2. Vi satsar på aktiv samverkan för att tillsammans nå fler

Att samverka är effektivt, både vad gäller resurser och spridning. Vi tror på större genomslag om vi informerar tillsammans med andra. Myndigheter, friluftslivs- och markägareorganisationer behöver samarbeta.

- Vi utgår från våra prioriterade målgrupper och väljer samarbetspartners för att nå dem.
- Vi kan ta initiativ till informationssatsningar tillsammans med andra aktörer, likaså kan vi delta när andra tar initiativet, för att få så stor effekt som möjligt. Vi kan samarbeta genom att ta fram ny information eller anpassa vår information när andra aktörer uppmärksammar oss på behov av vägledning för olika målgrupper. Vid samrådsmötet om regeringsuppdraget framkom att flera aktörer efterfrågar fysiska möten. Sådana kan ske inom ramen för befintliga nätverk och mötesplatser såsom Naturens år och Tankesmedjan för friluftsliv.
- Vi bjuder in och inspirerar andra att tillsammans med oss kommunicera säsongsbundna teman. Vi tar fram information för varje månad och sprider till andra som också informerar om allemansrätt.
- Vi samverkar för att ta fram nya webbsidor som särskilt riktar sig till markägare.

- Vi samverkar med länsstyrelserna bl.a. genom Samverkansgruppen för naturvård, där vi utbyter information och för dialog om aktuella frågor ett par gånger per år.

3. Vi fortsätter att ge medel till andras informationsarbete

Vi har under några år gett bidrag för informationsarbete om allemansrätt.

- Vi kommer att fortsätta att ekonomiskt stödja andras arbete med information om allemansrätten, eftersom andra har större förutsättningar än vi att nå vissa målgrupper. (Se även rubriken Finansiering och resurser.)

4. Vår information är tillgänglig och inkluderande

Vår information ska vara lätt att hitta och enkel att förstå. Vi har idag information på lätt svenska och på många olika språk. Vårt informationsmaterial kan t.ex. användas i SFI-undervisning och integrationsprojekt.

- Vi fortsätter utveckla normmedvetenheten när vi tar fram informationsmaterial, exempelvis genom att tänka på vem som gör vad i bilder och illustrera en ännu större mångfald. Olika målgrupper ska vara representerade i bilderna, även med tanke på kön, ålder, etnicitet, religion, sexualitet och funktionshinder. Där vi ser att andra har större kunskap än vi vad gäller inkluderande information tar vi hjälp av dem.
- Vi kommer att översätta vår informationsbroschyr ”Allemansrätten en unik möjlighet” till arabiska, pashto och dari, eftersom nyanlända är en av våra prioriterade målgrupper.
- Vi planerar att uppdatera den väl använda broschyren ”Allemansrätten – vad säger lagen?” utifrån förslagen i jämställdhetsanalysen.

5. Vi utvecklar löpande vår information och anpassar den till en föränderlig omvärld

Genom omvärldsbevakning kan vi anpassa vår information till nya behov och företeelser i samhället. Helst ska vi vara steget före. Det kan handla om nya typer av friluftaktiviteter, nya sätt att ta sig fram i naturen, nya sätt att kommunicera eller behov av information på fler språk.

- Vi omvärldsbevakar bland annat genom samverkan med andra aktörer, inkommande frågor och mediabevakning. Vi följer även besöken på vår webb och anpassar den efter nya tekniker och besökarnas synpunkter.
- Vi tar fram en kortversion av våra vanliga webbsidor för mobilläsning, eftersom vi ser en större andel mobilläsare för dessa sidor än för de flesta andra. Anpassade texter kan förenkla för fler att läsa vad

som gäller när de redan är ute i naturen. På det sättet kan vi nå fler ur våra prioriterade målgrupper unga och oorganiserade utövare av friluftsliv.

- Vi planerar för en blogg för både de vi samarbetar med och för en intresserad allmänhet. I bloggform kan vi ta upp frågor vi fått och arbeta med säsongsanpassad information. Bloggformen har ett annat tilltal, vilket kan leda till att vi når andra än de som besöker vår webb.

6. Vår information tar upp både rättigheter och skyldigheter

Allemansrätten innebär rättigheter men också skyldigheter. Detta ska tydligt framgå av vår information.

- Vi talar om att besökare i naturen måste visa hänsyn och inte får störa eller förstöra, det gäller gentemot markägare, andra besökare och för naturens skull. I de fall det är otvetydigt att något inte är tillåtet (nedskräpning, skadegörelse, terrängkörning) är vi tydliga med det.
- I kontakt med polis och åklagare lyfter vi behovet av att fler brott leder till straff för att få tydligare rättspraxis.
- I många fall är det en bedömningsfråga hur man ska bete sig i naturen. Här betonar vi det egna ansvaret att bedöma situationen utifrån de aktuella förutsättningarna.
- Vi tydliggör den praxis som finns, vilket efterfrågats av bl.a. markägare och länsstyrelser.

Grundbudskap

Det här är Naturvårdsverkets grundbudskap i all kommunikation om allemansrätten.

Alla är välkomna ut i naturen

Allemansrätten är en unik möjlighet för alla att röra sig fritt i naturen. Alla ska känna sig välkomna ut i naturen utifrån sina egna förutsättningar.

Allemansrätten är en förutsättning för friluftsliv och viktig att värna om

Vistelse i naturen är bra för människors välbefinnande och hälsa. Allemansrätten är en viktig förutsättning för att det ska vara enkelt att vistas i naturen.

Inte störa, inte förstöra

Allemansrätten är inte bara en rättighet utan innebär också skyldigheter. Den som använder allemansrätten behöver också ta hänsyn till natur och djurliv, markägare och andra besökare.

Plats, aktivitet och tidpunkt är avgörande

Allemansrätten fungerar om alla tar ansvar för att bedöma vad som är lämpligt just här och nu, genom att läsa landskapet och bedöma situationen. Dialog kan vara bra för att förhindra att problem uppstår. Ta gärna kontakt med markägare om du är osäker. Vissa aktiviteter som ingår i allemansrätten, kan på känsliga marker eller i stor omfattning leda till störningar eller skador. I vissa områden kan det finnas särskilda regler.

Målgrupper

Den stora målgruppen för Naturvårdsverkets information om allemansrätten är allmänheten. För att kunna prioritera i arbetet preciserar vi här vilka grupper som vi ser som prioriterade.

Barn och unga

Barn och unga är en prioriterad målgrupp. Vi vill att framtida vuxna ska känna till och nyttja allemansrätten. Vi vill att de ska ha god kunskap om vad som är tillåtet och inte med stöd av allemansrätten. För att nå barn och unga behöver vi huvudsakligen verka genom andra.

Vi samarbetar med dem som är bra på att nå barn och unga, skolor och lärare, och redan har nätverk för att nå dessa. Det kan vara friluftorganisationer, Håll Sverige Rent, organisationer som har aktiviteter för barn och unga samt projekt som Skogen i skolan. Många barn får information via skolan. Unga vuxna är en målgrupp vi ännu inte når i så hög grad, och de är därför en prioriterad målgrupp för Håll Sverige Rents arbete med allemansrätten under 2016. Vår satsning på mer mobilanpassad information kan också bidra till att fler unga hittar vår information.

Nyanlända

En person räknas som nyanländ under de två till tre första åren med uppehållstillstånd i Sverige. Vi vill att nyanlända ska känna till allemansrätten och veta att de är välkomna ut i naturen. Vi bedömer att allemansrätten finns med i den samhällsinformation¹ som ska ges till nyanlända i rimlig omfattning (jämfört med andra frågor som också är viktiga). I det material som används (framförallt ”Om Sverige”) finns allemansrätten med.

Vi har översatt ett kort material om allemansrätt till 14 olika språk och har även ett material på lätt svenska. Vi vet att materialet används i SFI-undervisning på sina håll. Även Håll Sverige Rent har från 2014 och framåt haft nyanlända som en prioriterad målgrupp för information om allemansrätten.

Många nyanlända introduceras till svensk natur genom organisationer. Vi samarbetar med dem för att nå nyanlända som tar del av olika integrationsprojekt. Kommunerna, länsstyrelserna, studieförbunden och frivilligorganisationerna har en nyckelroll. Då vi riktar information specifikt till målgruppen nyanlända kommer vi att lägga stor vikt vid att nå ut med budskapet ”Alla är välkomna ut i naturen”.

¹ Förordning (2010:1138) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare

De som utövar aktiviteter med risk för störningar och skador på mark

Vissa problem dyker ofta upp när markägare beskriver missförhållanden. Därför ser vi behov av att försöka nå de som orsakar problemen med information om vad som gäller. Nedskräpning är ett vanligt problem, och här arbetar vi sedan många år tillsammans med Håll Sverige Rent för att förändra attityder och beteenden.

Ett annat vanligt problemområde är terrängkörning, som är förbjudet och inte ingår i allemansrätten, men företeelsen dyker ofta upp i sammanhanget. Parallellt med att vi informerar om allemansrätten kommer vi även att arbeta för att minska problemen med nedskräpning och olaglig terrängkörning.

Ridning och cykling ingår i allemansrätten men får inte ske på ett sätt som stör eller förstör. Vi hoppas kunna inleda ett samarbete med LRF för att via Hästnäringens nationella stiftelse nå ut till ridsportens utövare.

Markägare

Många markägare har frågor om allemansrättens gränser och ibland frågor om vad de ska göra när det uppstår problem.

De flesta markägare har kontakt med någon markägarorganisation, vilket gör dessa till några av våra viktigaste samarbetsparter. Vi tar stöd av dem i utarbetande av ny webbinformation som särskilt riktar sig till markägare.

Oorganiserat friluftsliv

Bland våra prioriterade målgrupper finns både personer som är medlemmar i organisationer och personer som inte är det. Vi behöver arbeta på olika sätt för att nå dem som deltar i organiserat friluftsliv, respektive dem som vistas i naturen på egen hand.

Det är många som är ute i naturen på egen hand och de är därför en viktig målgrupp för oss. Webbsidorna om allemansrätt är bland de mesta lästa av alla våra webbsidor och en majoritet av de som besöker våra webbsidor om allemansrätten är privatpersoner som söker information om vad som gäller i olika situationer. Våra webbsidor är därför vår viktigaste kanal för att nå målgruppen.

Många andra myndigheter och organisationer hänvisar till Naturvårdsverkets hemsida. Att andra länkar till vår information är en förutsättning för att vi ska nå ut. Vi kommer att fortsätta att utveckla webbsidor och samtidigt göra dem mer lättillgängliga för mobiltelefoner och läsplattor, eftersom en majoritet av våra besökare använder sådana. Vår planerade blogg ger oss också en ytterligare möjlighet att nå denna grupp.

Organiserat friluftsliv

De som deltar i organiserat friluftsliv har ofta god kunskap om allemansrätten, tack vare information som förmedlats av organisationernas ledare och guider. Många organisationer tar fram anpassad information kopplad till den egna aktiviteten. Naturvårdsverkets material på webben och i broschyrer är ofta basen. Vi ska stötta andras informationssatsningar och är gärna avsändare tillsammans med andra.

Finansiering och resurser

Naturvårdsverket planerar att göra det möjligt för fler aktörer att få del av medel från 1:3-anslaget för att informera olika målgrupper om allemansrätten. Inriktningen är att tilldela medel från 1:3-anslaget till information om allemansrätten i ungefär samma omfattning som under de senaste åren.

På Naturvårdsverket finns en handläggare som har som huvudsaklig arbetsuppgift att arbeta med allemansrätt. Vid behov stöttar ytterligare en handläggare, en kommunikatör och en jurist. Vi bedömer att detta är en rimlig resurstilldelning även under de kommande åren.

Uppföljning

Riksdagen har beslutat om tio mål för friluftspolitiken. En av preciseringarna för målet som rör allemansrätten handlar om kunskap om allemansrätten och lyder: *Allmänhetens, markägares, föreningars, företags och myndigheters kunskap om allemansrätten och dess möjligheter och begränsningar är god.*

För att kunna följa upp detta är det nödvändigt att mäta olika målgruppers kunskap om allemansrätten. Naturvårdsverket har låtit ta fram en mätmetod i form av en enkätstudie som går att upprepa. Vi kommer, troligtvis samordnat med andra undersökningar om friluftsliv, att upprepa den enkät som använts tidigare. Vi planerar även att se över om frågorna i enkäten speglar mans- och kvinnodominerade aktiviteter i lika hög utsträckning. Den tidigare undersökningen visade att det finns en viss skillnad i kunskapsnivåer mellan kvinnor och män när det gäller vad man får och inte får göra med stöd av allemansrätten, men det kan avspegla vilka frågor som ställdes i enkäten.

Vi följer även besöksstatistiken på vår webb. Via en webbenkät följer vi upp om besökarna hittar informationen de söker, om de är nöjda med informationen och om de upplever att de fått stöd. På detta sätt kan vi följa upp vårt interna mål om att informationen om allemansrätt ska vara uppskattad.

Bilaga 1

I denna bilaga ges en bakgrund till strategin. Här beskrivs bland annat hur Naturvårdsverket arbetar med information om allemansrätten, vilka aktörer vi samarbetar med och hur stor spridning vår information har. Här ges även en kortfattad beskrivning av utvärderingen och jämförelseanalysen som tagits fram som underlag för strategin.

Vårt arbete med kommunikation om allemansrätten

Allemansrätten är en sedvanerätt som är finns inskriven i svensk grundlag (2 kap. 15 § Regeringsformen). Lagen reglerar inte i detalj vad som ingår i allemansrätten. God allemansrättspraxis handlar om att bedöma vad som är rätt och fel här och nu. Vanan att vara ute i naturen och kunskap om jordbruk, skogsbruk och rennäring ökar möjligheten att bedöma situationen rätt.

Allemansrätten var redan från Naturvårdsverkets start, 1967, en viktig fråga att informera om då Naturvårdsverket hade ansvar för friluftsförhållanden. Layout, språk och bildval har ändrats, men det grundläggande budskapet – inte störa, inte förstöra – har hela tiden funnits med. Vi har informerat om allemansrätten i anslutning till naturum och vid nationsgränserna. Från att bara haft information på svenska har fler och fler språk kommit till. Vi har haft ett omfattande tryckt material. Efter det att Naturvårdsverket lanserade en webbplats har den blivit allt viktigare. Vi arbetar kontinuerligt med att uppdatera våra webbsidor för att göra informationen bättre, tydligare och enklare att hitta.

Under åren har vi hjälpt till att klargöra vad som gäller och andra har länkat till vår webb eller använt innehållet för egna material/webbinformation. Den stora målgruppen är allmänheten. Att många parter informerar har varit en förutsättning för den höga kännedom om allemansrätten som finns idag hos allmänheten. Den gemensamma källan för information har lett till att beskrivningarna av t.ex. vad som gäller för bärplockning inte skiljer sig i sak oavsett var man söker information om allemansrätten och bärplockning. Vi har kontakter med friluftslivsorganisationer och markägarorganisationer i detta arbete.

I det dagliga arbetet ingår att löpande svara på frågor från i första hand allmänheten men även från organisationer, föreningar och företag. Årligen kommer det ungefär 200 frågor per mejl. Vi har inte räknat antalet telefonsamtal, men även det rör sig om ett stort antal. Många frågor handlar om allemansrätten i olika miljöer och har lett fram till tanken på att beskriva allemansrätten i ett landskapsperspektiv.

Vi har flera olika typer av broschyrer anpassade efter olika behov och målgrupper. Många broschyrer finns på flera olika språk. Under de senaste åren har vi översatt vårt material till ännu fler språk och även tagit fram en affisch om allemansrätten

på engelska och svenska. Vi trycker och distribuerar ca 50 000 broschyrer och affischer om allemansrätten varje år.

Allemansrätten är ett av tio mål för friluftslivspolitikerna. Under åren 2010-2015 har vi arbetat med att ta fram mätbara mål för dessa samt även utvärderat arbetet med att nå målen. Detta arbete har gjorts i samarbete med flera olika myndigheter. Det finns många på Naturvårdsverket som arbetar med friluftsliv och närliggande områden, men vi är utspridda på olika avdelningar och enheter. Vi har en intern samordningsgrupp där vi träffas cirka sex gånger per år. Det är viktigt med intern samverkan så att vi når synergieffekter i arbetet med friluftsliv och allemansrätt.

Bidrag till andra för att informera om allemansrätten

Naturvårdsverket gav åren 2009-2010 bidrag till organisationer inom Svenskt Friluftsliv för att informera om allemansrätten. Organisationer som fick del av medlen var Klätterförbundet, Kryssarklubben, Hälsofrämjandet, Kanotförbundet, Friluftsförbundet, Svenska turistföreningen, Sportfiskarna och Scouterna.

Sedan 2010 fördelar Svenskt Friluftsliv det statliga bidraget till friluftslivsorganisationer. De väljer själva till vilka satsningar dessa medel ska användas.

Särskilda satsningar de senaste åren

För att kunna anpassa informationen behöver vi dela upp den stora gruppen ”allmänhet” i mindre målgrupper. Håll Sverige Rent har under åren 2013-2016 fått bidrag för en viktig del av arbetet med att nå målgrupperna barn och unga. De har även arbetat med målgrupperna nyanlända, utländska turister och oorganiserade friluftslivsutövare. Vi valde att arbeta med Håll Sverige Rent eftersom de har ett arbetssätt som lett till att de får in arbete med allemansrätten i det dagliga skolarbetet (t.ex. via skolnätverket Grön Flagg och skräpplockardagen). Material de tagit fram har funnits tillgängligt för andra att använda. Vi har haft löpande kontakter med Håll Sverige Rent i detta arbete.

För några år sedan pågick en debatt om allemansrätten. Den handlade bland annat om förhållandet mellan allemansrätten och äganderätten och om allemansrättens innehåll. För att skapa ett samtal och en mötesplats för olika parter som var och är berörda av allemansrätten initierade Naturvårdsverket projektet Dialog om allemansrätten. Efter dialogerna hade förtroendet mellan olika organisationer ökat och deltagarna hade även fått ökad kunskap om olika perspektiv på frågan. En del missförstånd hade klarats upp och den allmänna kunskapsnivån bland deltagarna och deras organisationer hade ökat.

Många informerar om allemansrätten

Många organisationer och myndigheter informerar om allemansrätten. Nedan ges en mycket översiktlig beskrivning. I anteckningarna från samrådsmötet om regeringsuppdraget i mars 2016 finns ytterligare exempel. Vi har ett pågående samar-

bete med många av dem, bland annat inom ramen för arbete med friluftslivspolitik.

FRILUFTSORGANISATIONER OCH IDROTTSRÖRELSEN, NATURORGANISATIONER

Många friluftslivsaktiviteter är helt beroende av allemansrätten. Därför har många organisationer både tryckt material och informerar om allemansrätt vid sina aktiviteter. Utgångspunkten är att praktiskt visa vad allemansrätten innebär, vilket ger bättre resultat än skriftligt material. Allemansrätten tas upp vid utbildning av ledare. Några organisationer har eget policymaterial som anger hur de ska arbeta med allemansrättsliga frågor.

Naturvårdsverket har ofta kontakt med Svenskt Friluftsliv och deras medlemsorganisationer i olika frågor som rör allemansrätten. Vi har bl.a. faktagranskat material om allemansrätten från Svenska Orienteringsförbundet, Klätterförbundet, Svenska Kryssarklubben m.fl. Vi deltar ibland på olika träffar för att informera om allemansrätten.

HÅLL SVERIGE RENT

Naturvårdsverket har gett bidrag till Håll Sverige Rent sedan 2013 för att de ska sprida information och driva kampanjer kring allemansrätten. Vi har styrt inriktningen genom årliga bidragsbeslut och även medverkat i utformningen av det material som tagits fram.

MARKÄGARORGANISATIONER

Allemansrätten är en viktig fråga för många markägare. Därför har markägarorganisationer både webbinformation och tar upp allemansrätt på möten med medlemmar. De informerar även brett till allmänheten. Exempel på projekt är Skogen i Skolan och Skolskogar. En organisation som ofta tar kontakt med Naturvårdsverket i allemansrättsfrågor är LRF. Vi informerar om allemansrätten och eftersträvar att tillsammans hitta lösningar på de problem som finns.

CENTRUM FÖR NATURVÄGLEDNING (CNV)

CNV är en del av Sveriges Lantbruksuniversitet och en mötesplats för naturvägledare i Sverige och en plats för utbyte av kunskap och erfarenheter där allemansrätten ofta är en viktig del för verksamheten. CNV anordnar och leder kurser i naturvägledning. CNV har tagit fram ett koncept till ett utbildningsmaterial för utomhusundervisning om allemansrätten åt Naturvårdsverket. CNV har ett bra kontaktnät med naturvägledare runt om i landet som kan sprida information om allemansrätten till deltagarna i sina aktiviteter.

HAVS- OCH VATTENMYNDIGHETEN

Frågan om allemansrätt berör främst fritidsfiskare. Havs- och vattenmyndigheten har mycket kort information om allemansrätten på sin webb och länkar till natur-

varsverket.se. Vi å vår sida länkar till Havs- och vattenmyndigheten när det gäller fiskeregler. Ett visst kunskapsutbyte sker och myndigheterna hjälps åt att besvara frågor som rör allemansrätt, fiske och vattenverksamhet.

JORDBRUKSVERKET

På olika webbsidor och i dokument på webben nämns allemansrätten, men Jordbruksverket har ingen specifik ingång om allemansrätten på sin webb. Allemansrätten kan vara en viktig fråga i samband med olika projekt för landsbygdsutveckling, t.ex. olika turismsatsningar, ridturism, fisketurism etc.

SKOGSSTYRELSEN

Skogsstyrelsen har kortfattad information om allemansrätten på sin webbplats rikad både till markägare och allmänhet. Skogsstyrelsen länkar till Naturvårdsverkets webbsidor om allemansrätt. Skogsstyrelsen arbetar med projekten Skogen i skolan, Skolskogar och Skogens sociala värden där allemansrätten ingår.

LÄNSSTYRELSENA

Länsstyrelserna ansvarar för att leda det regionala arbetet med att förverkliga regeringens friluftspolitik. I detta ingår att vägleda om allemansrätten på regional nivå. Länsstyrelserna svarar på frågor och har ofta information om allemansrätten på webben och länkar ofta vidare till naturvårdsverket.se. Varje länsstyrelse har sedan 2016 en person anställd för att arbeta med friluftsliv som kan fungera som kontaktperson för frågor om allemansrätten för hela länsstyrelsen.

KOMMUNERNA

Kommunerna har en roll att vägleda om allemansrätten på lokal nivå. Allemansrätten berör fysisk planering, fritidsförvaltning, skolor, förskolor, annan barn- och ungdomsverksamhet och integration. Därför är inte kommunerna en samarbetspartner utan flera. Vi kommer oftast att arbeta genom länsstyrelserna för att nå de kommuner som inte själva tar kontakt för samarbete.

TURISTNÄRINGEN

Allemansrätten gäller även för kommersiella verksamheter. Många aktörer inom turistbranschen använder sig av Naturvårdsverkets broschyrer i sin verksamhet. Det förekommer också att enskilda företagare kontaktar oss med frågor. Vi har tagit fram en vägledning för organiserat friluftsliv och naturturism i skyddade naturområden.

Kännedom om allemansrätten

Så vitt vi känner till finns tre olika undersökningar av allmänhetens grundläggande kunskaper om allemansrätten. I alla tre undersökningarna svarade omkring 90 % av de svarande rätt på några grundläggande kunskapsfrågor om allemansrätten. I frågor som tangerade allemansrätten som t.ex. om man får fiska fritt med kastspö i Sveriges fem största sjöar var andelen rätt svar lägre.

Det är svårt att få rättvisande svar. Mycket vad gäller allemansrätten handlar om bedömningar på plats, men det är svårt att ställa frågor om detta. En ytterligare omständighet är att människor inte alltid gör det de vet är rätt. Trots att 98 % svarar att man inte får slänga skräp i naturen så förekommer det ändå.

Spridning av vår information om allemansrätten

WEBB

Våra webbsidor om allemansrätten är de mest besökta på Naturvårdsverkets webbplats. Det stora flertalet av läsarna är privatpersoner men vi vet inte så mycket mer om vilka de är. Det går inte att utläsa av statistiken. En av ingångssidorna, ”Det här gäller vid olika aktiviteter”, har 80 000-90 000 besökare varje år. Informationen är till stor del uppdelad på sidor med olika typer av aktiviteter i fokus, t.ex. tältning, eldning och ridning. Näst mest läst brukar vara webbsidan om vad som gäller för hundar i naturen. Den har upp till 50 000 visningar om året.

På webben finns även information på engelska och tyska. Dessa webbsidor har färre visningar. Genom länkar går det att finna information om allemansrätten på många olika språk. Det finns även information på teckenspråk och lätt svenska.

TRYCKT MATERIAL

Vi har många olika publikationer om allemansrätten på svenska och många andra språk. Vissa går att beställa i tryckt form eller ladda ner som pdf, andra finns bara som nedladdningsbar pdf. Information om allemansrätten finns tillgänglig på 28 olika språk, inklusive svenska och teckenspråk. Det finns publikationer med allmän övergripande information om allemansrätten och publikationer som är inriktade mot särskilda aktiviteter. Många vill gärna ha informationen på papper trots att det går att ladda ner alla publikationer. Kostnaden för tryck är för oss ca 100 000 kr per år. Broschyrer och affischer är gratis för att öka tillgängligheten.

Diagram som visar beställningar av våra publikationer om allemansrätten finns i figurerna 1-4.

Spridning av Håll Sverige Rents information om allemansrätten

I samband med regeringsuppdraget valde vi att låta Gullers Grupp utvärdera Håll Sverige Rents informationsarbete om allemansrätten. Håll Sverige Rent har arbetat med flera olika målgrupper i sin kampanj för att öka kunskapen om allemansrätten. Särskilt väl har de lyckats nå ut till barn; omkring en halv miljon barn har fått information om allemansrätten i samband med de kampanjer som genomförts under tre år. De pedagoger som använt sig av Håll Sverige Rents material anser att det är bra och ökar barnens kunskapsnivå.

Kampanjen ”Var rädd om din arena” lanserades för att nå en bred allmänhet som vistas ute i naturen, företrädesvis de som inte redan har kontakt med någon fri-

luftsorganisation. Kampanjen har fokuserat på digitala kanaler med tonvikt på sociala medier. Kampanjen har nått upp till 700 000 personer på Facebook per år, och upp till 40 000 kampanjsidesbesökare per år.

Informationssatsningen till nyanlända inleddes 2014. För att nå denna målgrupp inledde Håll Sverige Rent ett samarbete med olika organisationer. Informationsmaterial har översatts till flera olika språk och publicerades på webben tillsammans med en Facebook-kampanj. Kampanjen beräknas ha nått 50 000 -100 000 personer.

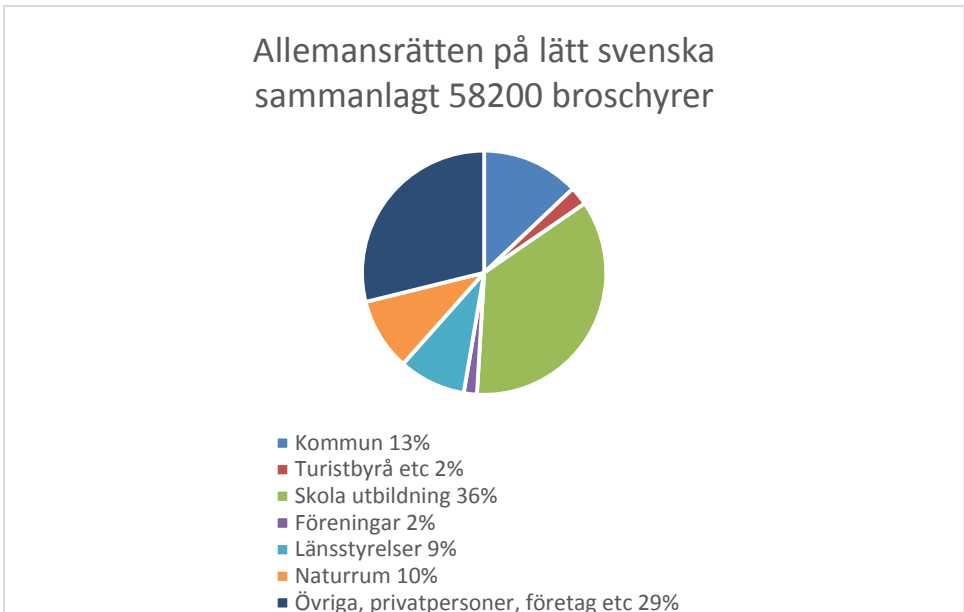
I arbetet med att nå utländska turister har Håll Sverige Rent samarbetat med turistorganisationer och andra aktörer inom turistnäringen. Informationsmaterial har översatts till olika språk och distribuerats till bl.a. turistbyråer och vandrarhem. En Facebook-kampanj har nått upp till 80 000 turister som befunnit sig i Sverige.

Kommunikation om allemansrätten utifrån ett jämställdhetsperspektiv

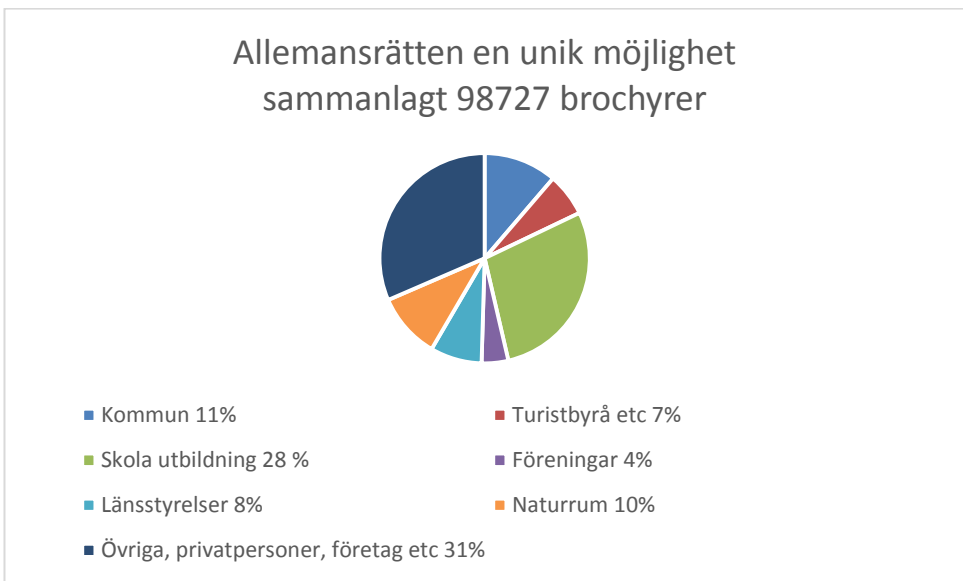
Inom ramen för regeringsuppdraget har vi låtit göra en jämställdhetsanalys av Naturvårdsverkets och Håll Sverige Rents befintliga informationsmaterial om allemansrätten. Konsulten (Kontigo) har bland annat granskat och analyserat texter och bilder utifrån ett genusperspektiv. De menar att materialet är normmedvetet men att det kan bli ännu bättre. Naturvårdsverkets texter är överlag neutrala och framstår som att de riktar sig till alla personer och grupper. Ett undantag är den lilla skriften *Allemansrätten – vad säger lagen?* där text och även bilder behöver ses över vid en eventuell revidering. De aktiviteter som beskrivs på Naturvårdsverkets webbsidor är till största delen könsneutrala. Det finns ingen tendens till att kvinnor oftare kopplas till en viss typ av aktivitet (såsom ridning) och män till en annan (såsom motorsport). I bilderna på Naturvårdsverkets webbsidor är både kvinnor och män representerade och lika aktiva men männen är i vissa fall överrepresenterade.

Konsulten nämner också att det inte alltid är positivt att vara neutral, eftersom neutralitet indirekt riskerar att reproducera normer. Ibland kan det vara eftersträvänt att lyfta fram den eller det som bryter normen.

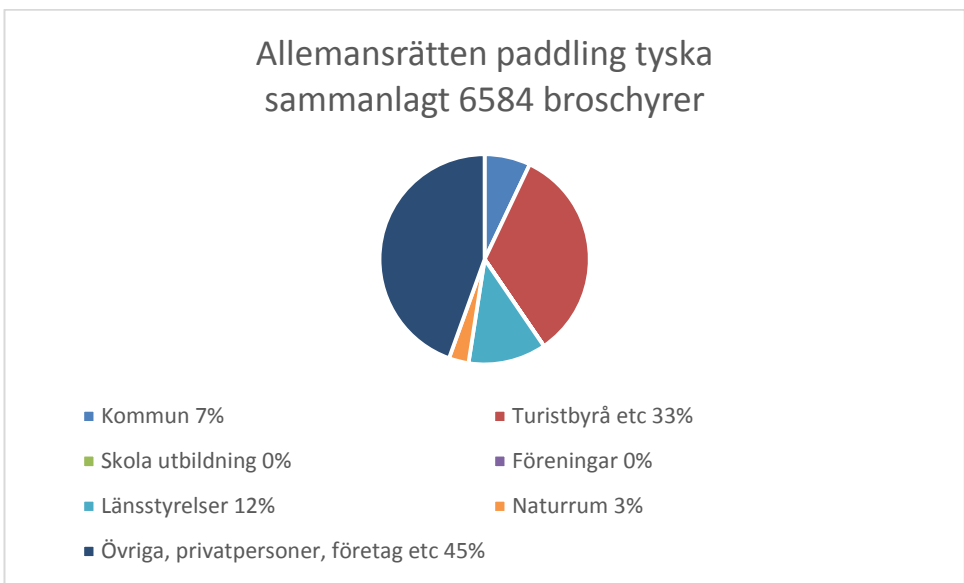
Även Håll Sverige Rents informationsmaterial bedöms överlag som normmedvetet.

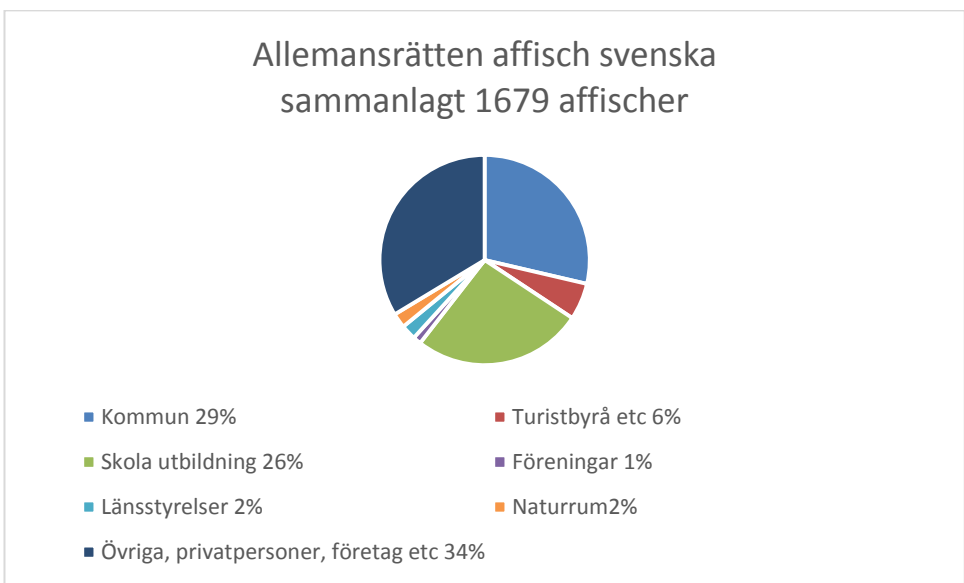
Figur 1. Beställningar av Naturvårdsverkets broschyr "Allemansrätten på lätt svenska" perioden 2011-08-01 - 2016-02-08.

Figur 2. Beställningar av Naturvårdsverkets broschyr "Allemansrätten – en unik möjlighet" perioden 2011-08-01 - 2016-02-08.

Figur 3. Beställningar av Naturvårdsverkets broschyr "Allemansrätten paddling" (på tyska) perioden 2011-08-01 - 2016-02-08.

Figur 4. Beställningar av Naturvårdsverkets affisch "Välkommen ut i naturen" (på svenska) perioden 2014-05-21 - 2016-02-08.